

Klikovac D. *Metafore u mišljenju i jeziku*. Beograd: Biblioteka XX vek, 2004.

Littlemore J. Low G. „Metaphoric competence and communicative language ability.” *Applied Linguistics*, 27(2) (2006): 268–294.

Pütz M. Niemeier S. Dirven R. *Applied Cognitive Linguistics II: Language Pedagogy*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 2001.

ИЗВОРИ

Korpus савременој српској језика Мајематичкој факултетној Универзитетној у Београду [КССЈ] <<http://korpus.matf.bg.ac.rs>>.

Речник српскохрватској књижевној језика, I–VI. Нови Сад: Матица српска (1967–1976).

Речник српскохрватској књижевној и народној језика (т. I–XIX). Београд: САНУ, Институт за српски језик, 1959–2014.

Речник српској језика – 2. изд. (ур. М. Николић). Нови Сад: Матица српска, 2011.

ЧЕЛОВЕК В ВЕЛИКОМ КРУГЕ БЫТИЯ – КОГНИТИВНЫЙ ПОДХОД В РАБОТЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ СЕКЦИИ

Цель когнитивного методического подхода в работе школьной лингвистической секции заключается в ознакомлении учеников с переносными значениями лексем, обозначающих животных, растения, неодушевленные и абстрактные сущности, возникшими на базе обратимых концептуальных метафор и метафтонимических отношений в рамках *великой цепи*, т.е. *великого круга бытия*.

Поскольку метафора *великого круга бытия* - в духе своего общего пояснительного потенциала - понимается как когерентный исходный домен метонимических соотношений, которые в результате дают богатый смысловыми нюансами спектр характеристики человека, то знания, которые должны получить ученики благодаря знакомству с таким способом переноса номинации, имеют большое значение для качественного развития активного словарного запаса, увеличения выразительного потенциала, а также для лучшего понимания анализа и оценки различных характеристик человека посредством параллельных процессов антропоморфизации и персонификации всего окружения человека (воплощенного в *великом круге бытия*).

Наташа Б. Станковић Шошо¹

Филолошки факултет

Универзитета у Београду

https://doi.org/10.18485/mks_knsjkk.2017.ch19

удк:

821.163.41.09-2 Нушић Б.

371.3::821.163.41

МЕТОДИЧКА ГЛЕДИШТА НА ХУМОРИСТИЧКУ ПРОЗУ БРАНИСЛАВА НУШИЋА

У раду се наводе и образлажу, увидом у примере из одабраних текстова Бранислава Нушића, теоријска гледишта и практични поступци у проучавању хумористичке прозе и њеној рецепцији код читалаца. Методичка проблематика проучавања хумористичке прозе Бранислава Нушића има за циљ да објасни статус хумористичког текста у настави, као и његову мотивациону и естетску, образовну и васпитну сврху. Истраживање показује да се приоритетни сазнајни и васпитни циљеви хумористичке књижевности остварују у настави која на адекватан начин афирмише принципе научности и свесне активности и са њима усклађује проблемске поступке и истраживачке пројекте.

Кључне речи: методичка гледишта, хумористичка проза, Бранислав Нушић, смех, комика, наставно проучавање хумористичког текста.

1. Хумор као литерарни подстицај за читање и тумачење

Многа Нушићева дела писана су за децу,² примерена су њиховом узрасту и сензибилитету и заснована су на пишевој намери да занимљивошћу обраде грађе и богатством духовитих ситуација пруже задовољство младим читаоцима, али и да образовно и васпитно делују на њих. Таква Нушићева остварења избором теме, разноврсношћу ликова и хумором побуђују интересовање ученика основне школе за читање и пружају духовно уживање током наставне обраде.

Сигмунд Фројд, проучавајући значај досетке у душевном животу човека, открива да „уживање у досетки произилази из *ушићењене енергије кочења*, уживање у комици из *ушићењене енергије*

¹ natasoso06@gmail.com

² Бранислав Нушић је написао бројна дела у којима су протагонисти деца: духовите и поучне једночинке (*Наша деца*, *Кирија*), драме (*Данак у крви*, *Туђинче*), комад за децу (*Расико Немањић*), хумореску *Лек од љубави* и романе *Хајдуци* и *Аутобиографија*.

замисљања, а уживање у хумору из *ушшећење енергије осећања*". (Frojd 1979: 242). Према његовом тумачењу, одрасли настоје да помоћу хумора подстакну радост детињства и оживе осећања безбрижности и среће. Отуда смех, према његовом гледишту, представља манифестацију животне снаге и радости.

За разлику од њега, Анри Бергсон је мишљења да је смех вид кажњавања због „сувише слободног понашања појединца према друштву”. Друштво настоји да изолује поремећаје и мањкавости у организацији и функционисању заједнице, а смех, по његовом тумачењу, обавља корисну функцију зато што „зачас оцрта покретливи облик тих поремећаја” (Ibid.: 91) и у стању је да заплаши и постиди понижењем. Према Бергсоновом мишљењу, добронамеран смех „нас, угушујући спољашње појаве наших мана, позива, за наше добро, да поправимо те мане” (Bergson 1993: 90). Аутор сматра да се „комично рађа у часу када друштво или личност, ослобођени бриге за својим одржањем, почињу да на себе гледају као што гледају уметничка дела.” (Ibid.: 13). Хумору је својствено и то што садржи механизам опуштања који нас, по Бергсоновом тумачењу, „одмара од напорног живљења” (Ibid.: 90).

Бранислав Нушић сматра да хумору није превасходни циљ васпитања народа, али да „он ипак томе васпитању чини једну непроцењиву услугу износећи у смешном облику људске слабости” (Поповић 2008: 185). Нушић је ставове о хумору, поетици свог стваралаштва и смислу уметности којом се бави исказао у писму кћерки Маргити Гити Предић:

„Ја не знам да у литератури постоје два хумора: тежак и лак – ја знам само за један хумор, један једини, онај који изазивајући смех на уснама ублажава суровости живота. [...] Хумору није циљ васпитање народа, а да он ипак томе васпитању чини једну неоцењиву услугу износећи у смешном облику људске слабости” (Ibid.: 184–185). [...]

„Па ипак тај мој смех није горак, није жучан, није отрован. Ја волим људе и волим их баш са свим њиховим слабостима, и то ме ето спречава да будем немилостив. Ко чита какву моју причу, где се смејем чијој слабости, осетиће јед-

новремено да ја симпатишем онога коме се смејем и дотичем се нежно његове ране, бојећи се да му не изазовем бол” (Ibid.: 186).

Пишчева аутопоетичка гледишта подстицајно могу деловати на ученике да приступе читању хумористичких текстова из његовог опуса.

– Анализирајте шта је све повод за смех у роману. – Образложите каква је улога хумора у приповедачевим успоменама. – Објасните зашто такав начин приповедања изазива код читалаца симпатије. – Анализирајте животне истине које сте открили уз помоћ доброћудног смеха. – Објасните како се у тексту повезују забава и поука. Шта су, по вашем мишљењу, истакнуте мањкавости у савременом друштву?

Ученици ће читајући *Аутибиографију* истаћи значај радозналости, упорности, истрајности, поштовања, искрености, разумевања, стрпљења, пожртвованости, оптимизма и самопоштовање у животу. Они ће увидети да су питања и теме које Нушић у *Аутибиографији* покреће универзалне. Критички ће сагледати недостатке и слабостима савременог друштва, као што су мито и корупција, владавина појединца, бирократија, лицемерје, поремећене вредности у друштву, афирмација шунда и кича.

Ученици ће увидети да Нушић бројне друштвене мањкавости разоткрива кроз смех. *Аутибиографија* указује на смисао хумористичног стварања којим је Нушић дао лични допринос у развоју друштва и снажењу критичке свести читалаца.

Функција хумора огледа се и у томе да „изазивајући смех на уснама, ублажава суровости живота” (Ibid.: 184). У *Лисичићима из њојжаревачкој зајвори* Нушић смеху даје посебну сазнајну улогу:

„Смејмо се, то је једино задовољство! Смејмо се, та ионако је мало задовољних! Питате ли: коме: – Та прво себи, па онда ономе до себе, па ономе више себе, ономе што је пред нама и ономе што иде за нама” (Нушић 2006: 397).

Такво становиште писац исказује и у предговору своје *Аутио-биографије*:

– Разглавио сам вилице смејући се, јер толико је смешнога међу људима и у животу људи. Све што сам више упознавао живот, што сам ближе упознавао људе, све сам се више смејао. И сад још, кад сам стигао на одмориште, те се осврнем за собом, не могу да не прснем од смеха! (Ibid.: 15).

Док се смеје сопственим манама, друштвеним поремећајима и људској несавршености и недоследности, човек спознаје живот и постаје јачи, издржљивији и спремнији да превазиђе све невоље и изазове са којима се суочава.

У методичкој литератури о значају и вредности хумористичких текстова у настави српског језика и књижевности пише Љиљана Бајић (2008), која указује на њихову изузетну мотивациону улогу у настави. Ауторка сматра да доживљајна, сазнајна и васпитна улога смеха у наставној рецепцији књижевног дела омогућава „да се ученици уживе у уметнички свет дела, да у њему уживају и да афективним путем, помоћу смеха, увиђају и просуђују његове битније вредности” (Ibid.: 51).

Нушићеви хумористички текстови подстичу код ученика интересовање за друштвену стварност, личне и етичке проблеме и развијају њихову моралну свест и критички став према поступцима ликова и њиховом деловању. Док читају пишчева дела, ученици сагледавају значајне моралне проблеме, усвајају важне животне истине, спознају драгоцене поруке и уче како да ваљано морално поступају. Часове наставне обраде Нушићевих дела одликује ведрост и кооперативна радна атмосфера у којој се испољавају толерантност, емпатија, добродушност, самокритичност, солидарност, спремност за тимски рад, као и емоционална и интелектуална зрелост ученика. „Једноставан, здрав смех износи животну радост, потискује негативне доживљаје, надвладала деструктивне емоције, посебно срџбу и мрзовољу, јача животну снагу и вољу” (Ibid.: 13). Хумористички садржај који снажи ведрост радну атмосферу на часу доприноси унутрашњем миру и задовољству ученика, повољно утиче на решавање интелектуалних

и интерперсоналних проблема и повећава способност стваралачког мишљења.³ Смех повезује ученике, чини их солидарним и јединственим као група. Смејући се, ученици испољавају разумевање и саосећање, али и критички вреднују поступке литерарних јунака.

Мотивација хумором има прворазредну улогу у настави књижевности. „Хумор обезбеђује одређен степен будности, пријатности и смеха, помажући ученицима да непосредније и слободније износе своје доживљаје и запажања и на тај начин омогућава стварање ведре и кооперативне атмосфере” (Бајић 2008: 41). Љиљана Бајић сматра да се током доживљавања и сазнавања уметничког света и ликова код ученика развијају емпатија, оптимизам, дружељубље, самопоуздање и критичко мишљење (Ibid.: 41).

Хумористичка тематика представља извор сазнања о свету и људима, али посебан вид забаве, смеха и уживања. Читајући активно, ученици стичу знања и развијају литерарне способности. Осим што хумористички текстови мотивишу ученике за читање и стицање нових сазнања, они су и снажан подстицај за њихово стваралаштво. На часовима језичке културе наставник реализује наставне садржаје у којима ученици, подстакнути Нушићевим књижевним делом, приказују доживљајну стварност, пишу о духовитим догађајима које су доживели, осмишљавају необичне и шалвие одговоре, духовито причају о стварној или измишљеној авантури, описују доживљаје са ефектним почетком и завршетком, стваралачки препричавају текст са променом гледишта, портретишу особе из непосредне околине на основу анализе књижевних портрета и стварају критички приказ књиге, филма или телевизијске емисије. У писаним саставима и говорним вежбама ученици испољавају критичко мишљење према свету одраслих, власти и институцијама које су осмислили и одражавају. У ства-

³ Никола Рот наводи да свака мисаона активност која доводи до нових оригиналних решења представља стваралачко мишљење. Продуктивно мишљење представља и „оригинално објашњење неке појаве, нов и духовит одговор, као и свако решавање проблема који су резултати слободног комбиновања и тражења”. Психолог Гилфорд међу најзначајнијим карактеристикама стваралачког мишљења наводи оригиналност, флексибилност, флуентност, способност редефинисања и осетљивост на проблеме (Рот 1981: 156).

ралачким подстицајима они ће настојати да осмисле друштво у којем је систем вредности и механизам власти бољи од оног који је приказан у Нушићевим делима и оног у којем одрастају.

Љиљана Бајић истиче да се хумористичка проза може користити и у другим подручјима наставе српског језика, „у граматички (као пример за откривање језичких појава и њихове експресивности) и настави писмености (као узор за оригинално хумористичко причање и духовито извештавање), у стилским вежбама и у оспособљавању ученика за тумачење експресивних одлика песничког језика у средствима вербалне комике, алузији, иронији, контрасту, хиперболи, градацији, анегдоти” (Ibid.: 52). Код ученика ће стваралачка тежња да сазнају оно што им је непознато, а побуђује њихово задовољство током читања, бити посебан покретач мисаоног напора и кооперативне радне атмосфере. „Јер приликом обраде хумористичког текста успоставља се афективна блискост међу ученицима, али она се не испољава само као осећање заједничког задовољства и уживања, већ и као појачана спремност за рад и колективно деловање. [...] Ведро расположење у групи појачава осећање пријатности и атмосферу толеранције, у којој се боље и ефикасније ради, а у исто време, ученици навикавају и да прикладно поступају када се нађу у улози слушаца или сабеседника, чиме се развија не само култура говора и комуникације већ и општа култура ученика” (Ibid.: 43).

Хумор, према гледишту Љиљане Бајић, „представља уметнички начин на који писац остварује своју хуману књижевну мисију, задатак да се бори против свих видова зала и нечовештва. А усвајање животних и уметничких истина, које су посредоване смехом, у исто време је праћено и истинским уметничким задовољством и уживањем” (Ibid.: 19).

2. Наставна обрада хумореске *Лек од љубави* Бранислава Нушића у основној школи

Нушићева кратка прича забавног карактера *Лек од љубави*, захваљујући једноставности обраде теме и занимљивој тематици, пружа могућност да ученици различитог узраста основне школе уживају у њеном читању и тумачењу. Она се налази у допунском

корпусу текстова појединих аутора уџбеника⁴ и могуће ју је обрадити на нивоу осврта и приказа. Осврт, према мишљењу Љиљане Бајић, омогућава да се „сродни садржаји приликом поредбеног приступа динамично уклопе у различите наставне ситуације” (Бајић 2008: 103). У приступном разговору, који претходи читању и тумачењу Нушићеве хумореске *Лек од љубави*, ученици се подстичу да се сете одломка *Прва љубав*, који су читали у четвртој разреду основне школе. Очекује се да они упореде Перино и приповедачево понашање и истакну хиперболично и карикатуралано приказивање догађаја и ликова у тим делима. Подстицање радозналости за тумачење хумореске *Лек од љубави* знатно ће се појачати након њеног читања. Веселост и оптимизам који зраче из те Нушићеве хумореске побудиће ведро расположење и комично уживање код ученика. Наставник подстиче ученике да говоре о утисцима на следећи начин:

– Како сте доживели хумореску *Лек од љубави*? Шта је у њој посебно привукло вашу пажњу? – Шта вам је било смешно у причи? – Како је на вас деловало Перино неочекивано одљубљивање? – Какву улогу има смех у вашем доживљавању уметничког света дела? Изнесите о чему сте све размишљали читајући причу.

Подстицајним питањима ученици ће наводити и образлагати своје доживљаје. *Лек од љубави* је занимљива кратка прича, на једноставан начин обликована. Одликује је ведрина, веселост и шaljив тон. У њој се приповеда о изненадном Перином заљубљивању и неочекиваном настојању његовог пријатеља да му помогне да се излечи од љубави. На ученике ће посебан утисак оставити комична предметност – представљање љубави као болести, успешан заплет – смешне ситуације и поступци којима Перин пријатељ покушава да пронађе одговарајући лек како би му помогао да се одљуби, забаван тон приче – изненадна болест

⁴ Хумореска се налази у *Радној свесци за четврти разред основне школе* Наташе Станковић Шошо, Јелене Срдић, Зоране Петковић Живановић и Соње Чабрић и у *Радној свесци за осми разред основне школе* Душке Кликовац, Љиљане Бајић и Зоне Мркаљ (Кликовац, Бајић и др. 2011: 92–93).

која напредује (уздисаји прелазе у штуцање) и неочекивани комични обрт – неочекивано оздрављење. Према Франческу Робертелу, комично забавља „зато што весело имитира смешне људске радње” (Грлић 1972: 12). Комичне ситуације засноване на игри и прерушавању ликова побуђују доброћудни смех ученика и њихове симпатије за актере радње.

Љубавна тематика обрађена на хумористички начин побуђује интересовање ученика и погодна је и за наставну обраду путем приказа. Ученици ће тумачити доминантне вредности и смисао хумореске са циљем да их процене и популаришу на непосредан начин. Да би се добро економисало наставним временом, наставник ће поделити ученике у три групе и свакој групи дати истраживачке задатке за групни рад. Наставник ће организовати, и по потреби, усмеравати наставни разговор који ће уследити.

Истраживачки задаци за групни рад

1. Проучите социоекономски контекст у причи. Зашто се Перин пријатељ забринуо када је сазнао да се он заљубио? Како је он настојао да му помогне? Запазите какве је све лекове он применио у лечењу. На који начин хумор прикрива, али истовремено и апострофира Перино сиромаштво?

2. Проучите како се све манифестује Перина заљубљеност. Анализирајте духовитост поређења којима се дочарава његова решеност да се ожени. Наведите шта вам је у Перином карактеру, поступцима и речима било смешно. Којом стилском фигуром је сликовито представљен интензитет његовог штуцања? Објасните функцију наглашене употребе тог стилског средства. Шта на основу Периних поступања сазнајете о његовим осећањима? Наведите који његови поступци изазивају ваше разумевање и симпатије, а који чуђење и неслагање.

3. Којим сазнањима вас је ова прича обогатила? Образложите које људске слабости и недолична понашања је Нушић извргао подсмеху и критици у овом тексту.

Свака група припрема излагање, које, на основу резултата тимског рада, саопштава један члан групе. Ученици настоје да на уверљив и занимљив начин аргументовано представе резултате свог рада. Након излагања представника групе, остали ученици се подстичу да изразе запажања поводом резултата до којих је свака група дошла.

1. Сазнање да се Пера заљубио код приповедача буди пријатељску забринутост и потребу да осујети његову намеру. Приповедач се првенствено забринуо за себе јер потписује Перине менице. Пријатељ жели да му помогне зато што се плаши да му он неће вратити позајмицу. Перина лоша финансијска ситуација наговештена је у уводном делу приче, када сазнајемо да он има малу плату, недовољно новца за задовољавање потреба заљубљеног човека (за пеглање панталона, куповину мириса за марамицу и набавку руже за ревер) и кредит. Ученици ће увидети да је социоекономски контекст најизраженији у завршном делу приче, када сазнање да изабраница нема новца доводи до изненадног прекрета, чиме се експлицитно потврђује да је материјални аспект снажан мотивациони покретач Перине манифестације заљубљености и суштински обликује његова осећања. Перино заљубљивање, иако привидно има примат у причи, у функцији је реализовања социоекономског, прикривеног сатиричног контекста.

Социјално стање је мотивациони чинилац, не само за Перу већ и за његовог пријатеља – приповедача. То и јесте разлог због којег он почиње потрагу за леком од љубави. Комика се испољава на тематском нивоу у његовим неуспешним покушајима да Перу излечи слагичом, виршлама са реном, пивом и држањем ногу у хладној води.

Анри Бергсон наводи да је „комичан сваки догађај који скреће пажњу на оно што је физичко код једне личности, онда кад је реч о њеном унутрашњем осећању” (Bergson 1993: 26). Настојањем да се узвишено духовно осећање прикаже на физички начин (скидањем температуре, стварањем сала око срца и хлађењем ногу) банализује се осећање заљубљености и изазива комички ефекат код читалаца. Наглашавајући физички аспект у испољавању осећања, Нушић пародира Перина осећања и про-

изводи хумористичан ефекат. Перино емотивно стање се своди на телесно испољавање (уздисање и штуцање), што симболизује превлагу материјалног аспекта над духовним (осећајним). Хумор настаје због изокретања намера, осећања и поступака ликов у њихову супротност. Он се остварује техником градативног комичног понављања и кумулирања. Општа места којима се у литератури и животу приказује љубав – срце као симбол љубави – пародирају се на тај начин што се свде на физичко (сало око срца, слачица да излечи варту, лечење главе с ногу). Љубав је представљена као болест којој се мора наћи лек. Перина љубавна чежња манифестује се његовим гладовањем све док се „не осуши као сламчица и док не постане прозрачан као гладан комарац” (Нушић 2006: 441). Ученици ће истаћи да се комично у причи обликује и употребом неадекватних поређења, којима се пародира љубавна туга. Комичан ефекат постиже се дословним схватањем фигуративног израза. Пера од пријатеља очекује да покаже велику љубав тако што ће га убити „просто ноктом, као буву” (Ibid.: 441). Таквим поступањем пародира се смрт од неузвраћене љубави, а унижавање се постиже поређењем заљубљеног човека са инсектом (бувом и комарцем). Бергсон сматра да „чим се наша пажња концентрише на оно што је материјално у некој метафори, изречена мисао постаје комична” (Bergson 1993: 56).

2. Комично у овој Нушићевој причи почива на инверзији опозитних парова: љубав/новац, истина/лаж, узвишено/тривијално. Несклад између узвишеног и тривијалног осећања, лепог и ружног испољавања, истинитог и лажног пријатељства, производи хумористичан ефекат и потенцира карикатуралност ликов. Пера се заљубио одједанпут, на први поглед, док је ишао улицом.

„Дотрчао је одмах мени као без душе, стискао ми руку пријатељски и рекао ми: – Таква и таква ствар!” (Нушић 2006: 441).

Ученици ће запазити да се у причи пародира разговорна ситуација лажних пријатеља. Нушић ликове ставља у околности под којима ће њихове особине и поступања бити јаче истакнуте и осветљене са више страна. Карикатуралност испољавања Перине

заљубљености манифестује се његовим уздисањем и штуцањем. Перини уздисаји представљају физичку манифестацију љубави као болести. У приповедном сегменту који следи након казивања о Периним мукама са уздисањем, приповедач употребљава ономатопеју, што доприноси сликовитости и веродостојности њиховог дијалога, али представља и средство којим се постиже хумористични ефекат. Наратор илуструје случај Периног штуцања тиме што након сваке речи свог пријатеља убацује узвик „хк”.

– Слушај... хк ... распита ... хк... о њој ... хк ... како ... хк ... стоји ... хк ... и ко би ... хк ... – тако ми је грешник говорио а ја сам му допуњавао реченицу:

– И ко би се могао примити провадацисања, је ли?

– Јесте ... хк! (Ibid.)

Ономатопеја је употребљена са наглашеном фреквенцијом и асоцира на пијанство, а тиме се и само штуцање заљубљеног јунака карикира. Физиолошким испољавањем емоција Нушић банализује љубав као узвишено људско осећање. У складу са детронизацијом љубави, градацијски се наводе лекови којима приповедач настоји да заустави Перино штуцање. Рецепт против штуцања потичу из народа (шећер умочен у сирће, испијање пет чаша воде, певање црквене песме у којој се помињу анђели вишег реда / бића која се налазе уз бога, плашење), док укључивање молитве у овај шаливи, комични контекст има пародијско значење. У покушају да примени још неке од метода лечења од штуцања, приповедач га плаши ножем, имитира најпре газдарицу, којој Пера дугује новац за кирију, а затим судског извршитеља. У томе што приповедач бира баш ове личности уочава се социоекономски контекст, који ће кулминирати у завршници приче. Сва приповедачева настојања биће неуспешна, све док Пера не сазна да његова изабраница нема мираз. Успешан лек против његовог штуцања, а уједно и против љубави, постаје баш то сазнање. Тада се прича завршава поентом:

„Мој пријатељ пребледе, уплаши се и – тако му престаде штуцање и љубав.” (Ibid.)

Тиме што се пажња скреће са моралног и емотивног на телесно, настаје снажан комичан ефекат који подстиче размишљање о неисправном и непожељном поступању јунака.

3. Нушић Перино и приповедачево понашање извргава подсмеху и критици. Он на хумористичан начин приказује Перину несвесност у испољавању својих осећања и поступања и приповедачеву крутост у деловању. Анри Бергсон сматра да смех увек има корисно друштвено значење. Он се обраћа чистој интелигенцији и захтева „моменталну анестезију срца” (Bergson 1993: 7). Сатирични елементи у овој хуморесци су имплицитно присутни. Пародија и сатира смењују поступке стварања илузије стварности и вјероватности, а монтажа/конструкција пробија се као легитимно средство обликовања прозних текстова (Иванић, Вукићевић 2007: 50). Ученици се смеју препознајући пародично представљање лажне љубави и неискреног пријатељства. Нушићев смех усмерен је према Периним неискреним осећањима побуђеним материјалним разлозима, а не духовним осећањима. Поруга је саопштена уз активирање разноврсних видова вербалне и ситуационе комике. Писац је овом хумореском имао намеру да забави и да добродушним смехом укаже на људске слабости. Ученици ће тумачећи *Лек од љубави* спознати вредност искреног односа међу људима и значај љубави, пријатељства и смеха у животу.

Пародично-ироничка слика света произлази из Нушићеве намере да паралелно представи свет уобразиље и реални живот. Смехотворна природа вербалне комике заступљена је у плодотворном уметничком детаљу и рељефној карактеризацији комичних типова. Она доприноси разноврсности асоцијација и говорној разноликости протагониста ове духовите приче. Бергсон сматра да је „комично оно по чему човек личи на неку ствар [...], који својом изузетном крутошћу имитира најобичнији механизам, аутоматизам, укратко – кретање без живота.” (Bergson 1993: 44).

Занимљивост теме, спој вербалне и ситуационе комике, заступљеност комичке инверзије и комични карактери представљају посебну вредност овог Нушићевог текста. Скерлићево запажање о хумору и сатири Бранислава Нушића у потпуности се може односити на ово Нушићево остварење:

„Све особине г. Нушића водвиљиста, нашег најбољег водвиљиста, налазе се и овде: и природна и вазда готова духовитост, и жива фантазија, и стварна способност за налажење комичних ситуација, а нарочито она духовитост у речима, духовитост која је код нас на великој цени и која има велике успехе код шире публике, она која неће да јој се замара пажња, која нема способности да прати дужа развијања и заобилазне ситуације, и која хоће непосредне, готово физичке утиске у читању једне књиге или у гледању једнога комада” (Skerlić 1964: 344).

3. Делотворни смех

Оно што Нушића посебно издваја као комедиографа јесте његово настојање да хумористички текст преузме улогу исцелитеља моралних девијација и запарложене свести народа. Једини начин да то оствари Нушић је видео у смеху, који има моћ да освети људско поступање и отрезни њихово неразумно понашање. Нушић се подсмева људским манама и недоследностима да би их заплашио, постидео и подстакао да почну да се мењају.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

Бајић, Љ. *Проучавање хумористичке прозе у насјави*. Београд: Завод за уџбенике, 2008.

Грлић, Д. *О комедији и комичном*. Београд: Филозофско друштво Србије, 1972.

Кликовац Д. Бајић Љ. Мркаљ З. *Радна свеска за српски језик у осмом разреду основне школе*. Београд: Завод за уџбенике, 2011.

Иванић, Д. Вукићевић Д. *Ка њојници српској реализма*. Београд: Завод за уџбенике, 2007.

Николић, М. *Методика насјаве српској језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике, 2012.

Нушић, Б. „Аутобиографија. Општинско дете. Листићи.” *Сабрана дела Бранислава Ђ. Нушића*, књига осма. Приредио Рашко В. Јовановић. Београд: Просвета, 2006.

Нушић, Б. „Приповетке једног каплара. Рамазанске вечери. Приповетке. Ташула. Мале приче. Прилози.” *Сабрана дела Бранислава Ђ. Ну-*

шића, књига петнаеста. Приредио Рашко В. Јовановић. Београд: Просвета, 2006.

Поповић, Р. *Ковертирана књижевност: Лепа писма српских писаца*. Нови Сад: Агора, 2008.

Рот Н. *Општа психологија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1981.

Bergson, A. *Smeh. Esej o značenju komičnog*. Preveo Srećko Džamonja, Beograd: Lapis, 1993.

Skerlić, J. *Pisci i knjige*. Beograd: Branko Đonović, 1964.

Frojd, S. *Dosetka i njen odnos prema nesvesnom*. Novi Sad: Matica srpska, 1984.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ НА ЮМОРИСТИЧЕСКУЮ ПРОЗУ БРАНИСЛАВА НУШИЧА

В работе на примерах из отобранных текстов Бранислава Нушича приводятся и обосновываются теоретические взгляды и практические подходы к исследованию юмористической прозы и ее восприятию у читателей. Методическая и герменевтическая проблемы изучения юмористической прозы Бранислава Нушича своей целью имеет объяснение статуса юмористического текста в преподавании, также как и его мотивационную, эстетическую, образовательную и воспитательную функции. Исследование показывает, что приоритетные сознательные и воспитательные цели юмористической литературы реализуются в процессе обучения, утверждающем соответствующим способом принципы научности и сознательной активности и согласовывающим с ними проблемные приемы и исследовательские проекты.

Записник

са пленарних и секцијских заседања Међународне научне конференције Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и настава словенских језика, књижевности и култура Комисије за наставу словенских језика и књижевности Међународног комитета слависта, одржаних 23. и 24. јуна 2017. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду

Прво пленарно заседање Међународне научне конференције *Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и настава словенских језика, књижевности и култура* Комисије за наставу словенских језика и књижевности Међународног комитета слависта одржано је 23. јуна 2017. године. На пленарном заседању председавали су доц. др Наталија Берницаја, доц. др Галина Леснаја и проф. др Љиљана Бајић, док су секретари били мср Мина Ђурић и Урош Ристановић. Пленарном заседању је присуствовао велики број истакнутих гостију, представника академских и културних институција, учесника и организатора Конференције.

Према планираном програму, три излагања у оквиру пленарног заседања представила су и из различитих методолошких перспектива анализирали изабране аспекте наставе словенских језика, књижевности и културе у интернационалном контексту.

Реферат доц. др Галине Леснаја, предавача са Московског државног института међународних односа и потпредседника Међународне асоцијације украјиниста, под насловом „Предмет и перспективе проучавања словенских језика као иностраних (међу говорницима по пореклу сродних и врло сродних језика)“ („Зміст і перспективи вивчення слов'янських мов як іноземних (у спорідненій та близькоспорідненій аудиторії)“), представио је изазове садржајима и перспективама изучавања словенских језика као иностраних, подстакнуте новим друштвеним, технолошким и културолошким приликама. Доц. др Галина Леснаја анализирала је промене које су у последње време приметне и у методици предавања словенских језика, за различите образовне и стручне